

Undersøgelse af vilkårene for tjenestemandspensionister i hhv. Grønland og Danmark

**Udover tjenestemandspensioner indeholder rapporten
bl.a. nogle grundigt bearbejdede oplysninger fra Lærernes Pension.**

Indledning

Som den første faglige organisation i Grønland har IMAK ønsket en grundig undersøgelse af vilkårene for tjenestemandspensionister i hhv. Grønland og Danmark.

Departementer og styrelser under Naalakkersuisut er blevet anmodet om data til afklaring af forholdene for tjenestemandspensionisterne, men har til dato ikke kunnet levere klare oplysninger.

Efter et møde mellem IMAK's forkvinde og pensionerede medlemmer af IMAK i efteråret 2022, besluttede bestyrelsen i december 2022, at ovennævnte undersøgelse skulle igangsættes. Umiddelbart derefter kontaktede IMAK's forkvinde Elna Heilmann flere politikere, daværende Naalakkersuisoq for Finanser og Ligestilling Naaja Nathanielsen (IA) og folketingsmedlemmerne Aaja Chemnitz (IA) og Aki-Matilda Høegh-Dam (Siumut), som IMAK's forkvinde holdt møde med, og som alle lovede at bidrage med alt, hvad der kunne fremme opgaven.

I foråret 2023 blev en arbejdsgruppe under ledelse af William Kriegel nedsat med følgende medlemmer: Inger Berglund Kleist, Johan Reimer, Marianne Jensen og Kunuunnguaq Fleischer.

Arbejdsgruppens opgave drejede sig først og fremmest om en undersøgelse af vilkårene for tjenestemandspensionister i Grønland og Danmark, og hvorledes disse bliver påvirket af hhv. alderspension og folkepension.

De øvrige tilknyttede opgaver blev varetaget af IMAK's sekretariat. De statistiske data, som Naalakkersuisoq lovede at levere, er til dato ikke modtaget af IMAK, og derfor mangler de officielle statistiske data i rapporten.

Selv om undersøgelsen mangler flere nødvendige data, som ellers er blevet lovet fremskaffet af Naalakkersuisoq, har IMAK's bestyrelse under deres møde i april 2024 besluttet at udgive rapporten, som den er lige nu.

Som det ses af rapporten, bliver den store forskelsbehandling negligeret af de folkevalgte. Det er som om, man straffer de pensionister, der vælger at forblive i deres land blandt deres familie og venner. Disse pensionister skal behandles lige så værdigt som andre og respekteres, derfor må politikerne til at leve op til deres ansvar og handle på de forhold, som IMAK gang på gang har påpeget, men som i mange år er blevet tilsidesat og negligeret.

Rapporten indeholder bl.a. nogle grundigt bearbejdede oplysninger fra Lærernes Pension.

Forkvinde for IMAK

Elna Heilmann

Undersøgelse af vilkårene for tjenestemandspensionister i hhv. Grønland og Danmark.

IMAK har udfærdiget et kommissorium for arbejdet med en analyse af vilkårene for tjenestemænd i hhv. Grønland og Danmark.

Kommissoriet lægger særligt vægt på følgende:

- Afdækning af forskellen på tjenestemandspensioner i Danmark og Grønland fordelt på løntrin.
- Hvor mange lærere er stadig ansat på tjenestemandsvilkår i Grønland og hvornår bliver disse pensioneret?
- Hvor meget vil det koste at hæve tjenestemandspensionerne i Grønland til et niveau, der svarer til de beløb tjenestemandspensionister får udbetalt i Danmark såfremt X antal % får hævet pensionsbeløbet?
- Hvordan vil regnestykket se ud, hvis der tages hensyn til det høje prisniveau i Grønland?
- Hvad er forskellen på grønlandsk alderspension og dansk folkepension? Er der forskel på kriterierne for at kunne få alderspension/folkepension, fx samtidig med tjenestemandspensionen og i forhold til muligheden for at få evt. tillægsydelse?
- Hvordan er pensionsopsparing gennem Lærernes Pension – hvilke andre muligheder giver Lærernes Pension?
- Hvor stort et beløb ”får” Lærernes Pension fra ansatte i Grønland årligt?
- Investerer Lærernes Pension i Grønland (fx i byggeri eller andet)?
- Hvilke muligheder for pensionsopsparing er der i Grønland?
- Hvilke muligheder er der for at efterladte ægtefæller og evt. børn fortsat kan få ydelser efter medlemmets (pensionsindbetaler) død, og er der i den forbindelse forskel på gifte og samlevende par?
- Hvilke muligheder tilbyder Lærernes Pension i forhold til dette spørgsmål?

IMAK har kontaktet daværende Naalakkersuisoq for Finanser med henblik på at få en afklaring på flere aspekter i forhold til kommissoriet, specielt om de forhold der omhandler spørgsmålet om antallet af grønlandske tjenestemænd bosiddende i Grønland og i Danmark. Antallet skulle kunne danne grundlag for at lave en opgørelse over de samlede offentlige udgifter, der er forbundet med tjenestemandspensioner.

Selvstyret har svaret, at det pt. ikke er muligt at lave opgørelsen over pensionerede tjenestemænd bosiddende i Grønland, og at en samlet analyse af de samlede udgifter til pensionerede tjenestemænd i Grønland samt pensionerede tjenestemænd i Danmark med tilknytning til Grønland ikke er mulig på nuværende tidspunkt.

Folketingsmedlem Aaja Chemnitz har i februar 2023 overfor Folketingets Grønlandsudvalg stillet en række spørgsmål vedr. tjenestemandspensioner i henholdsvis Grønland og Danmark samt om forskelle på disse.

1. spørgsmål: (Grønlandsudvalgets spørgsmål nr. 24)

Hvad er årsagen til, at satserne for tjenestemandspension er højere i Danmark end i Grønland? I den forbindelse ønskes det afklaret, hvor ofte satserne i Danmark reguleres og ud fra hvilke kriterier.

Svar:

Lov om pension til statens tjenestemænd i Grønland fastlægger regler om pension til statens tjenestemænd i Grønland. Det er i denne lov fastlagt, at pensionerede statstjenestemænd, der flytter til Danmark, får omberegnet tjenestemandspensionen til danske satser.

Grundlaget for beregning af en tjenestemandspension er den pensionsgivende løn i den stilling, som tjenestemanden pensioneres fra. Det gælder både for beregning af pension efter den grønlandske tjenestemandspensionslov og efter den danske tjenestemandspensionslov. Endvidere er det i begge tjenestemandspensionslove fastsat, at tjenestemandspensioner følger de generelle reguleringer af tjenestemandslønninger i henholdsvis Grønland og Danmark.

Hertil kommer, at en lovændring i 1993 ændrede den danske tjenestemandspensions beregning, hvilket indebar stigninger i pensionssatserne for de højere lønnede tjenestemænd.

Grønlands Landsting Inatsisartut har fastlagt, at tjenestemænd i selvstyret og grønlandske kommuner får tjenestemandspension efter pensionsloven for statens tjenestemænd (senest i landstingslov nr. 21 i 2003). Det betyder, at ovenstående pensionsregler for statens tjenestemænd i Grønland også gælder for pensionerede tjenestemænd fra Grønlands Selvstyre og grønlandske kommuner.

De danske pensionssatser bliver reguleret på de tidspunkter, hvor det i overenskomstforliget er aftalt at udmønte generelle reguleringer af tjenestemandslønninger. I senest overenskomstforlig fra 2021 er der aftalt generelle lønreguleringer seks gange i den 3-årige overenskomstperiode.

2. Spørgsmål: (Grønlandsudvalgets spørgsmål nr. 26)

Hvem betaler for tjenestemandspension optjent i Grønland, når vedkommende flytter til Danmark?

Hvem betaler for tidligere tjenestemænd ved staten med bopæl i Grønland?

Hvor mange med grønlandske baggrund bosat i Danmark modtager tjenestemandspension?

Svar:

Det er staten, der afholder udgifterne til tjenestemandspensionisterne, hvad enten de er pensioneret fra staten eller fra Grønlands Selvstyre, henholdsvis grønlandske kommuner – og uanset hvor de har bopæl.

Ifølge pensionsanvisningssystemet er der p.t. 70 personer, bosiddende i Danmark, med en tjenestemandspension efter reglerne i pensionsloven for statens tjenestemænd i Grønland, som får denne pension udbetalt med danske satser (så længe de bor i Danmark). Heraf er 66 pensionister fra

tjenestemandstillinger i Grønlands Selvstyre/grønlandske kommuner, og 4 er pensionister fra tidligere statstjenestemandsansættelse i Grønland.

Herudover er der i pensionssystemet registreret 60 opsatte pensioner (dvs. ”hvilende pensioner”, der kan udbetales ved 60-års-alder eller ved sygdom), beregnet efter den grønlandske tjenestemandspensionslov. Heraf er der 53 opsatte pensioner, der vedrører personer med en tidligere statstjenestemandsansættelse i Grønland og syv opsatte pensioner, der vedrører personer med forudgående tjenestemandsansættelse i Grønlands Selvstyre/grønlandske kommuner. Om disse pensioner vil blive udbetalt med grønlandske eller danske satser, afhænger af, hvor de pågældende har bopæl den dag, de skal have pensionen udbetalt (pga. alder eller sygdom).

3. Spørgsmål: (Grønlandsudvalgets spørgsmål nr. 25)

I forbindelse med, at Grønlands Selvstyre og kommunerne i Grønland har overtaget flere områder, f.eks. uddannelsesområdet, så har man også i Grønland overtaget ansvaret for en række tjenestemænd, som tidligere hørte under staten. Hvilke personalegrupper er overgået fra staten til Grønlands Selvstyre eller de grønlandske kommuner og hvordan fordeles det økonomiske ansvar for tjenestemandspension mellem staten og de grønlandske myndigheder i disse sager?

Har staten herunder ansvar for regulering af satser eller påvirkes de grønlandske satser for tjenestemandspension af de danske satser?

Hvor mange personer bosat i Grønland har tidligere været ansat med tjenestemandsbaggrund under staten?

Svar:

Nyansatte i selvstyret og grønlandske kommuner kan fra juli 2010 ikke længere få statslig tjenestemandspension. Staten har det økonomiske ansvar for tjenestemandspensionen til de tjenestemænd, der er ansat i selvstyret og grønlandske kommuner før juli 2010. Finansministeriet er ikke bekendt med tjenestemandsgupper, der – med en opgaveomlægning – er overført til de grønlandske myndigheder efter juli 2010.

Hvis der efter 2010 overføres opgaver og tjenestemænd fra staten til Grønlands selvstyre eller de grønlandske kommuner, skal det i forbindelse med den konkrete opgaveomlægning afklares, hvordan tjenestemandspensionsforpligtelserne håndteres.

Dette har baggrund i, at der som opfølgning på etableringen af Grønlands Hjemmestyre blev indgået en pensionsaftale i 1982 mellem staten og Grønlands Hjemmestyre og De grønlandske kommuners Landsforening om pensionsdækning af hjemmestyrets og kommunernes tjenestemænd, hvorefter staten påtog sig pensionsforpligtelsen mod, at hjemmestyret og kommunerne løbende betalte pensionsbidrag til staten. Denne pensionsdækning er hjemlet i pensionsloven for statens tjenestemænd i Grønland.

De grønlandske ansættelsesmyndigheder har således skullet betale de af finansministeren fastsatte løbende pensionsbidrag for de erhvervsaktive tjenestemænd, mens staten har den fulde pensionsforpligtelse for pensionisterne, herunder også for regulering af deres tjenestemandspensioner efter reglerne i lov om statens tjenestemænd i Grønland.

Satserne for de grønlandske statstjenestemandspensioner reguleres i takt med de generelle stigninger i de grønlandske tjenestemandslønninger, som aftales i forbindelse med

overenskomstfornyelserne, og der er ikke nogen påvirkning heraf fra de danske løn- og pensionssatser.

Tjenestemandspensioner til pensionerede fra Grønlands Selvstyre og grønlandske kommuner følger i medfør af landstingslov nr. 21 i 2003 reguleringerne af tjenstemandslønningerne til statens tjenstemænd i Grønland.

Alle pensionister, bosiddende i Grønland, med pension fra såvel en tjenstemandsstilling i staten, i Grønlands Selvstyre eller en grønlandsk kommune får udbetalt tjenstemandspensionen af løn- og pensionsanvisningen i Grønlands Selvstyre med grønlandsk beskatning. Grønlands Selvstyre får løbende refunderet de udlagte pensionsbeløb fra staten.

Selvstyret udbetaler p.t. i alt ca. 880 tjenstemandspensioner (egen- og ægtefællepensioner) til pensionister, bosiddende i Grønland. Det er ikke muligt at udskille de pensionister, der er pensioneret fra en ansættelse som statstjenestemand i Grønland i de udbetalingslister, som staten modtager fra Grønlands Selvstyre.

4. Spørgsmål: (Grønlandsudvalgets spørgsmål nr. 70)

Ud over et midlertidigt lønloft til politi- og anstaltsbetjente i 2019-23, så er det politisk besluttet at sikre et permanent lønloft for grønlandske politi- og anstaltsbetjente fra 2024. Kan ministeren redegøre for, hvad det midlertidige og det permanente lønloft betyder for tjenstemandspension ved fortsat bopæl i Grønland?

Svar:

Regeringen har tilkendegivet, at den vil arbejde på at skabe det fornødne grundlag for, at løn- og ansættelsesvilkårene for politi- og anstaltsbetjente i Grønland varigt, bliver ligestillet med vilkårene for betjente i Danmark og på Færøerne.

Der pågår aktuelt afklaring af den konkrete gennemførelse og implementering af en sådan ligestilling af vilkårene, og det er derfor ikke muligt på nuværende tidspunkt at redegøre for de tjenstemandspensionsretlige konsekvenser heraf.

Hvem har ansvaret for reguleringen af tjenstemandspensionerne, og hvem deltager i forhandlingerne derom?

I forbindelse med, at den nye bestyrelse i IMAK tiltrådte pr. 1. januar 2022, påbegyndte de arbejdet med at undersøge årsagerne til, hvorfor tjenstemandspensionerne ikke bliver reguleret. I første omgang blev spørgsmålet rejst over for Økonomi- og Personalestyrelsen under et møde den 31. januar 2022. Her blev det meddelt, at disse hænger sammen med resultatet af overenskomstforhandlingerne med den Atorfiliit Kattuffiat.

I § 55 og bemærkningerne til bestemmelsen i Landstingslov nr. 21, fra 18. dec. 2003 om tjenstemænd under Grønlands Hjemmestyre og de grønlandske kommuner står der, at Hjemmestyret og de grønlandske kommuners landsforening tidligere har indgået en aftale med staten om beregning og udbetaling af pensioner til tidligere tjenstemænd.

Dette stemmer overens med det svar, som minister Nikolai Wammen afgav i forbindelse med et spørgsmål fra medlem af Folketinget Aaja Chemnitz.

I bestemmelserne under § 24 b, stk. 2 i Bekendtgørelse af lov om pension til statens tjenestemænd m.v. i Grønland, står det tydeligt, hvordan pensionerne for statens tjenestemænd bosiddende Grønland skal fastsættes.

Det undrer derfor IMAK meget, hvorfor det skal tage så lang tid med at regulere tjenestemandspensionerne. IMAK's mange henvendelser bliver enten besvaret henholdende eller med, at forhandlingerne i Danmark pågår endnu.

Historik:

En meget stor gruppe mennesker, som har levet og arbejdet i Grønland er gennem årene flyttet til Danmark, når de nåede pensionsalderen. Antallet er markant, og fraflytningen fra Grønland fortsætter i stort omfang.

Der kan være flere og forskellige årsager til, at folk vælger at flytte til Danmark, når de når til pensionsalderen. Det skal bemærkes, at de mange folkeskolelærere og andre personer som har arbejdet inden for det grønlandske skole- og uddannelsesområde, har været tjenestemænd under deres virke. Det betyder naturligvis, at de bliver pensionerede tjenestemænd med de vilkår, som lovgivningsmæssigt er fastsat, når de når en alder mellem 60 og 65 år.

Grønland er således gennem årene lige så stille blevet drænet for ældre medborgere, der efter mange års virke i det grønlandske samfund, har set sig nødsaget til at flytte til et andet land væk fra hjemstavn, familie og venner for at kunne opretholde deres levestandard, fordi Danmark giver bedre vilkår for de pensionister, der i deres arbejdsliv har udført nøjagtig det samme arbejde inden for Rigsfællesskabets grænser.

Grundlæggende er det en ret og et gode, at den enkelte borger i rigsfællesskabet, har muligheden for selv at vælge, hvor man vil bo, hvad enten det er i Danmark, Grønland eller Færøerne. Denne mulighed for helt personligt at kunne vælge bosted, også som pensionist, skal der naturligvis værnes om. Enhver må opveje fordele og ulemper ved f.eks. at bo i Grønland eller i Danmark.

For mange er det en svær beslutning at skulle tage, da der kan være mange og store udfordringer forbundet med at skulle flytte sit liv 4000 km væk fra vante omgivelser og for manges vedkommende at forlade nære familierelationer og gode venner. Derudover flytter man væk fra det sprog og den kultur, som kendetegner ens identitet. Trods dette er det almen viden, at der er en stor fraflytning fra det grønlandske samfund, også når det gælder folk som bliver tjenestemandspensionister.

Med udgangspunkt i den meget store fraflytning af grønlandske tjenestemænd, når de når pensionsalderen, er det interessant at få vide, hvad der gør, at så mange ønsker at flytte til Danmark, når de når pensionsalderen.

Den store fraflytning fra Grønland efterlader et meget stort aftryk i det grønlandske samfund. Det drejer sig om rigtig mange mennesker, som er født, opvokset, uddannet og har arbejdet for det grønlandske samfund gennem mange år. Mennesker som gennem deres mangeårige virke, har sat deres præg på samfundet og som fortsat ville have kunnet bidrage med indhøstet erfaring og værdifuld viden, hvis de var blevet i Grønland.

Tjenestemandspensionisterne er typisk bedsteforældregeneration og begyndende oldeforældregeneration. Det betyder for rigtig mange familier, at familien bliver delt, når en generation flytter til Danmark. Det bliver af naturlige årsager vanskeligere at opretholde tætte familiære relationer, når man bliver geografisk adskilt. For mange familier i Grønland betyder familierelationer meget. Det daglige sociale samvær og ikke mindst den ældre generations deling af indhøstede livserfaringer med de yngre generationer og samværet på tværs af generationer får meget dårligere vilkår, når den ældre generation flytter ud af landet, og kontakten derfor naturligvis må blive meget mere sporadisk.

Set ud fra et samfundsmæssigt syn er det ligeledes et stort tab, at så mange af en generation ser sig nødsaget til at rykke teltpælene op og flytte til et andet land.

Den ældre generation har gennem deres virke i det grønlandske samfund bidraget til den store udvikling, landet har gennemgået og som fortsat foregår.

Generationen af nu pensionerede lærere, som har arbejdet med børn, skole, undervisning og uddannelse, har gennem et langt arbejdsliv ydet en uundværlig indsats for udviklingen af de næste generationer og har derved indhøstet rig erfaring på området, som fortsat kan være en meget værdifuld resurse i samfundet.

De seneste mange år har vi oplevet en meget stor fraflytning fra Grønland til Danmark af denne generation, en fraflytning som med stor sandsynlighed vil sætte sit præg på Grønland.

Fraflytningen fra Grønland og tilflytningen til Danmark kan have mange årsager. De mest umiddelbare årsager kunne være:

- Den markante forskel på satserne og udbetalingerne af tjenestemandspensioner i henholdsvis Grønland og Danmark
- Manglede reguleringer af tjenestemandspensioner i Grønland
- Forskellen på alderspension i Grønland og folkepension i Danmark
- Forskellen på alderspensionens og folkepensionens indvirkning på tjenestemandspensioner
- Opsigelse fra personaleboliger i Grønland og vanskeligheder ved at få tildelt offentlig bolig eller få økonomisk overkommelige boliger på det private marked
- Forskellen i leveomkostninger, husleje, el, vand, varme, dagligdagsvarer, mv.
- Forskel på sundhedsmæssige forhold og sociale ydelser
- Medicin
- Forskel på aktivitetstilbud for ældre
- Forskel på muligheder for at rejse
- Forskellen på klima

Historisk tilbageblik

Når det gælder personer, som har beskæftiget sig med børn, skole, undervisning og fritid for børn og unge, har der historisk set været en markant forskel på tjenestemandsvilkårene for henholdsvis de tilkaldte (danske) lærere og de lokale (hjemmeboende) lærere.

Uddannede hjemmehørende folkeskolelærere, som var ansat som tjenestemænd op til 1998, oplevede at have væsentligt ringere ansættelsesvilkår i forhold til tjenstemandsansatte folkeskolelærere med status som tilkaldt arbejdskraft.

De væsentlig ringere ansættelsesvilkår eksisterede, selvom de hjemmehørendes og de tilkaldtes uddannelsesbaggrunde var ligestillede og deres arbejdsopgaver ens og på trods af, at de hjemmehørende som oftest var fuldt dobbeltsprogede og kunne undervise også på grønlandsk. Derudover havde de grønlandske hjemmehørende samme kulturelle baggrund som eleverne og deres forældre og derfor væsentligt bedre forudsætninger for at kunne forestå undervisningen af de grønlandssprogede elever.

Herunder oplistes nogle af de ansættelsesmæssige fordele der var tildelt de tilkaldte folkeskolelærere, som var ansat som tjenestemænd:

- Placering på højere løntrin end de hjemmehørende. Det gav i runde tal kr. 1.000 mere i grundløn for en nyuddannet tilkaldt folkeskolelærer i forhold til en nyuddannet hjemmehørende folkeskolelærer. Forskellen voksede i takt med ancienniteten. De kr. 1.000 lå procentvis på ca. 10 % af grundlønnen. Overtid blev udregnet ud fra skalatrin, hvilket ligeledes gav en højere overtidbetaling til de tilkaldte.
- Tilkaldte folkeskolelærere ansat som tjenestemænd fik en årlig feriefrirejse til Danmark. For hjemmehørende blev der tildelt feriefrirejse til Danmark hvert 5. år.
- Tilkaldte folkeskolelærere kunne i forbindelse med deres feriefrirejse sende feriegods på op til 200 kilo t/r.; hvilket ikke var gældende for hjemmehørende tjenestemandsansatte folkeskolelærere.
- Dobbelt optjening af tjenestemandspension de sidste 10 år af optjeningsperioden, så tilkaldte tjenestemandsansatte folkeskolelærere kunne gå på pension med fuld optjent pension som 55-årige, hvilket ikke gjaldt for hjemmehørende tjenestemænd
- Tilkaldte folkeskolelærere ansat som tjenestemænd havde en bonusordning, hvor et fast beløb blev sat til side for hvert år, de var ansat i den grønlandske folkeskole. Bonussen blev udbetalt efter endt ansættelsesforhold og lå i omegnen af et årligt beløb ca. svarende til en månedsløn.

I perioden op til 1978 var der en fagforening for lærere i Grønland, Grønlands Lærerforening (GLF), som var en fagforening for alle lærere i Grønland både tilkaldte og hjemmehørende. GLF havde tætte relationer til DLF (Danmarks Lærerforening). I 1978 blev fagforeningen Ilinniartitsisut Kattuffiat (IK) etableret - en fagforening som ville sætte fokus på de meget ulige ansættelsesforhold, der var for henholdsvis tilkaldte og hjemmehørende.

I forbindelse med oprettelsen af en ny aftale på tjenestemandsområdet for folkeskolelærere i Grønland i 1998, som sikrede lige vilkår for alle tjenestemænd på området uanset hvor de kom fra, fusionerede Grønlands Lærerforening og Ilinniartitsisut Kattuffiat og blev til IMAK.

Dette betød at alle folkeskolelærere i Grønland fik lige løn og vilkår.

De opnåede lige vilkår for ansatte i Grønland banede dog ikke vejen for lige vilkår med folkeskoleansatte i Danmark, ej heller lige vilkår for tjenestemandspensioner i henholdsvis Grønland og Danmark.

Tjenestemandspensioner, historik:

Tjenestemænd både i Danmark og i Grønland optjener pension under deres ansættelsesperiode. Optjeningen starter fra det fyldte 23. år og slutter ved maksimum 37 optjenings år. Det betyder, at en tjenestemand som er ansat som 23-årig og har arbejdet som tjenestemand i 37 år, kan gå på pension med fuld optjening af pension som 60-årig. En tjenestemand kan fortsætte i sin stilling, indtil vedkommende fylder 65 år.

En tjenestemand indbetaler ikke direkte til en pensionskasse, som man ser det med pensionsordninger i dag. Tjenestemandslønninger er forhandlet således, at optjeningen til en tjenestemandspension er implicit i de forhandlede lønde. Det betyder, at der ikke indbetales pensionsbidrag til en tjenestemandspension, men lønniveauet er reguleret således, at der er taget højde for en optjening til tjenestemandspensionen.

Dette giver sig udslag i, at grundlønnen for en tjenestemand har ligget lavere i forhold til tilsvarende stillinger uden for tjenestemandsoverenskomsten.

Ansættelse som tjenestemand under kommunerne eller staten hører under særskilt lovgivning og særskilte lønforhandlinger, bl.a. er der ansvar og pligter som er særligt regulerede, og som adskiller sig fra de øvrige ansættelsesformer.

Tjenestemandspensioner er gennem tiden blevet fastsat og reguleret i henhold til den udbetalte grundløn. Da grundlønnen altid har ligget lavere i Grønland end i Danmark, har der været og er fortsat en betydelig forskel på de udbetalte tjenestemandspensioner i henholdsvis Grønland og Danmark.

Reguleringer af tjenestemandspensioner i henholdsvis Danmark og Grønland.

Ud over den betydelige forskel i pensionsbeløb er der ligeledes forskel på, hvorledes satserne reguleres. I Danmark reguleres satserne for tjenestemandspensionerne fortløbende, som det fremgår af nedenstående opstilling, hvor det fremgår at, tjenestemandspensionerne i Danmark er reguleret med godt 53% i perioden 1997 til 2023.

Grundbeløb i niveau oktober 1997 reguleres med nedenstående reguleringsprocenter fra de angivne datoer:

Dato	Procent	Dato	Procent	Dato	Procent
1. apr. 1998:	1,8254	1. apr. 2008:	27,5584	1. apr. 2018:	41,5242
1. okt. 1998:	3,3039	1. apr. 2009:	30,0809	1. okt. 2018:	42,2239
1. apr. 1999:	4,8258	1. okt. 2009:	30,8800	1. apr. 2019:	43,5389
1. apr. 2000:	5,7064	1. apr. 2010:	32,3049	1. okt. 2019:	44,7424
1. okt. 2001:	10,6198	1. apr. 2011:	32,3049	1. apr. 2020:	45,9635
1. apr. 2002:	11,7448	1. apr. 2012:	34,0301	1. feb. 2021:	45,8279
1. apr. 2003:	13,4419	1. apr. 2013:	34,0301	1. apr. 2021:	46,9945
1. apr. 2004:	15,4677	1. apr. 2014:	34,5754	1. okt. 2021:	47,4320
1. okt. 2004:	16,2863	1. apr. 2015:	35,1817	1. apr. 2022:	50,0475
1. apr. 2005:	19,4751	1. apr. 2016:	36,2583	1. okt. 2022:	50,4850
1. apr. 2006:	20,5637	1. apr. 2017:	37,9206	1. apr. 2023:	52,8570
1. apr. 2007:	22,9425	1. dec. 2017:	39,9392	1. okt. 2023:	53,3674

Forklaring af reguleringsprocenten:

Reguleringsprocenten i Danmark sikrer offentligt ansatte en lønudvikling, der følger lønudviklingen på det private område. Den aktuelle reguleringsprocent pr. 1. april 2023 er 15.5339.

I Grønland er der sket en mindre regulering af pensionsbeløbet i 2019. Reguleringer derefter er ikke forhandlet eller udmøntet, hvilket betyder, at tjenestemænd bosiddende i Grønland ikke har fået reguleret deres pensioner i årevis, hvilket er en del af årsagen til, at den markante forskel mellem udbetalte tjenestemandspensioner i Danmark og i Grønland gradvist er blevet forøget gennem de seneste mange år.

Forskellen på tjenestemandspensioner i Grønland og Danmark:

Forskellen på udbetalinger af tjenestemandspensioner for folkeskolelærere i henholdsvis Grønland og Danmark er markant.

Når en tjenestemand i Grønland flytter til Danmark, overgår vedkommende til regler og satser fra indgåede aftaler, der er forhandlet på området i Danmark.

Ved det såkaldte løntrinsprojekt blev alle tjenestemænd i Danmark oprykket et løntrin pr. 1. april 2005, mens tjenestemænd, der allerede var pensioneret den 1. april 2005, ikke fik et ekstra løntrin. Som følge heraf har der siden 1. april 2005 været en opdeling af reguleringen af tjenestemandspensioner i før og fra 1. april 2005.

Folkeskolelærere, som er tjenestemænd i Danmark, har typisk en slutløn på kommunernes løntrin 45. Dette løntrin omsættes til Statens skalatrin 46 ved pensionering.

Til sammenligning vil en tjenstemandsansat lærer i Grønland slutte sit ansættelsesforhold som overlærer på skalatrin 44.

Danmark:	Årligt	Pr. måned
Pensionsalder: 37 år, skalatrin 46		
Under folkepensionsalder	kr. 311.815,29	kr. 25.294,60
Over folkepensionsalder	kr. 263.543,36	kr. 21.961,95
Grønland:	Årligt	Pr. måned
Pensionsalder: 37 år, skalatrin 44		
Pension	kr. 206.640,18	kr. 17.220,00

Ved denne direkte sammenligning på den udbetalte tjenestemandspension i Danmark og i Grønland for pensionerede folkeskolelærere med en pensionsalder på 37 år, ses en betydelig difference.

	Difference
Tjenestemandspensionister under folke-/alders-pensionsalderen:	kr. 8.074,60
Tjenestemandspensionister over folke-/alders-pensionsalderen:	kr. 4.741,95

Folkepension i henholdsvis Grønland og Danmark:

Folkepension i Danmark:

Folkepension pr. måned i kr. før skat (2023)

	Enlige	Gifte/samlevende
Grundbeløb	Kr. 6.694,00	Kr. 6.694,00
Pensionstillæg	Kr. 7.745,00	Kr. 3.963,00
I alt	Kr. 14.439,00	Kr. 10.657,00

Alderspension i Grønland:

Alderspension pr. måned før skat (2023)

	Enlige	Gifte/samlevende
Grundpension pr. md.: (2023)	Kr. 6.364,08	Kr. 6.364,08
Pensionstillæg til enlige pr. md.: (2023)	Kr. 6.191,67	Kr. 3.441,67
I alt pr. måned:	Kr. 12.555,75	Kr. 9.805,75

Forskellen på udbetaling af henholdsvis folkepension i Danmark og alderspension i Grønland er således:

Enlige: **Kr. 1.883,25**

Gifte: **Kr. 851,25**

Ud over forskellen på udbetaling af tjenestemandspensioner, folkepensioner og alderspensioner er der ligeledes en markant forskel på skatteprocenterne i Grønland og Danmark.

Skat:

Grønland:

Skatteprocenten ligger mellem 42 – 44 % afhængig af hvilken kommune man flytter til.

Landsskat:	16 %
Kommuneskat:	26 – 28 %
Personfradraget:	kr. 4.833

Danmark:

Bundskat:	12,09 %
Kommuneskat:	25,00 % (varierer lidt fra kommune til kommune; 25-27%)
Samlet skatteprocent i Danmark:	37 %
Personfradraget:	3.883,33

Obs., der betales ikke arbejdsmarkedsbidrag af pensioner.

Opgørelse over forskelle på udbetalinger:

Samlet set vil disse forskelle se således ud, ved et eksempel for en pensioneret folkeskolelærer, som er gået på tjenestemandspension med fuld pensionsopsparing på 37 år, og som endnu ikke har opnået en alder hvor der udbetales folke- alderspension:

Danmark:

Skalatrín 46

1) Tjenestemandspension, under Folkepensionsalder, pr. måned:		kr. 25.294,60
Skat: 37%, fradrag 3.883,33:	Til udbetaling efter skat:	kr. 17.373,00
2) Tjenestemandspension, over Folkepensionsalder, pr. måned:		kr. 21.961,95
Skat: 37%, fradrag 3.883,33:	Til udbetaling efter skat:	kr. 15.272,86

Grønland:

Skalatrín 44		kr. 17.220,00
Tjenestemandspension:		
Skat: 42 %, fradrag: 4.833, -	Til udbetaling efter skat:	kr. 12.015,00

Forskellen på udbetalt tjenestemandspension pr. måned: 1)	kr. 5.358,00
Forskellen på udbetalt tjenestemandspension pr. måned: 2)	kr. 3.258,00

De mange pensionerede tjenestemænd som er flyttet fra Grønland til Danmark, kommer naturligvis fra forskellige ansættelser og fra forskellige familiemønstre, så det kan være vanskeligt at lave direkte sammenligninger mellem aktuelle personer.

Personerne kan:

- være enlige tjenestemandspensionister som bor alene
- være par hvor begge er pensionerede tjenestemænd
- være par hvor kun den ene er pensioneret tjenestemand
- have opnået fuld pensionsalder på 37 år, begge/kun ene part
- have opnået kortere pensionsalder, begge/kun ene part
- være pensioneret på et andet skalatrin (konsulenter, ledere, mv.) begge/kun ene part
- være over eller under folkepensionsalderen, begge/kun ene part
- have førtidspension, begge/kun ene part
- modtage enke/enkemandspension

Herunder opstilles en række eksempler på tjenestemænd, som oprindeligt har været ansat som hjemmehørende under det grønlandske undervisningssystem.

Eksemplerne viser, hvilke forskelle der er på udbetaling af tjenestemandspensioner i henholdsvis Grønland og Danmark, hvor udgangspunktet er samme job.

Eksempel på tjenestemandspension i henholdsvis Grønland og Danmark for et ægtepar, der begge er pensionerede lærere (A+B)

(Der tages forbehold for indplaceringen på skalatrin i Danmark, som formodentlig er indplaceret højere end i nedenstående eksempler. Skalatrin er hævet for alle som er pensioneret efter 2005)

Eksempel A:

Eksempel på tjenestemandspension i henholdsvis Grønland og Danmark.

Overlærer i kommunen 61 år:

- Skalatrin 34
- Pensionsalder 37 år

Udbetalt tjenestemandspension i Grønland pr. måned: (okt. 2023) Kr. 15.286,92

Udbetalt tjenestemandspension i Danmark pr. måned: (okt. 2023) Kr. 17.107,72

Tillæg til pensionister
under folkepensionsalderen (UFP-tillæg) pr. måned: (apr. 2023) Kr. 4.009,27

I alt udbetalt i Grønland: Kr. 15.286,92

I alt udbetalt i Danmark: Kr. 21.116,99

Forskel: Kr. 5.830,07

Eksempel B:

Eksempel på tjenestemandspension i henholdsvis Grønland og Danmark.

Overlærer i kommunen 63 år:

- Skalatrin 34
- Pensionsalder 37 år

Udbetalt tjenestemandspension i Grønland pr. md.: (okt. 2019) Kr. 15.286,92

Udbetalt i tjenestemandspension Danmark pr. md.: (okt. 2023) Kr. 17.107,72

Tillæg til pensionister under folkepensionsalderen pr. md.
(UFP-tillæg): (apr. 2023) Kr. 4.009,27

I alt udbetalt i Grønland: Kr. 15.286,92

I alt udbetalt i Danmark: Kr. 21.116,99

Forskel: Kr. 5.830,07

A+B forskel: Kr. 11.660,14

Nedenstående eksempler er et ægtepar som er pensionerede direktør og konsulent under folkepensionsalderen.

Eksempel C:

Eksempel på tjenestemandspension i henholdsvis Grønland og Danmark.

Direktør i kommunen inden for børn, uddannelse og kultur, 64 år gammel:

- Skalatrín 53
- Pensionsalder 33 år

Udbetalt tjenestemandspension i Grønland pr. md.: (okt. 2019)	Kr. 24.517,49
---	---------------

Udbetalt i tjenestemandspension Danmark pr. md.: (okt. 2023)	Kr. 37.645,50
--	---------------

Tillæg til pensionister under folkepensionsalderen pr. md. (UFP-tillæg): (apr. 2023)	Kr. 3.575,84
---	--------------

I alt udbetalt i Grønland:	Kr. 24.517,49
----------------------------	---------------

I alt udbetalt i Danmark:	Kr. 41.221,84
---------------------------	---------------

Forskel:	Kr. 16.703,85
-----------------	----------------------

Eksempel D:

Konsulent på folkeskoleområdet, 66 år gammel:

- Skalatrín 48
- Pensionsalder 35 år

Udbetalt tjenestemandspension i Grønland pr. md.: (okt. 2019):	Kr. 18.348,59
--	---------------

Udbetalt i tjenestemandspension Danmark pr. md.: (okt. 2023):	Kr. 23.653,12
---	---------------

Tillæg til pensionister under folkepensionsalderen (UFP-tillæg) pr. md. (apr. 2023):	Kr. 3.792,56
---	--------------

I alt udbetalt i Grønland:	Kr. 18.348,59
----------------------------	---------------

I alt udbetalt i Danmark:	Kr. 27.445,68
---------------------------	---------------

Forskel:	Kr. 9.097,09
-----------------	---------------------

C+D forskel:	<u>Kr. 25.800,94</u>
---------------------	-----------------------------

Nedenstående eksempler er et ægtepar som er pensionerede Overlærere over folkepensionsalderen:

Eksempel E + F:

Eksempel på tjenestemandspension/folkepension i henholdsvis Grønland og Danmark.

Overlærer i kommunen 68 år:

- Skalatrin 34
- Pensionsalder 37 år

Udbetalt tjenestemandspension i Grønland pr. md.: (okt. 2019) Kr. 15.286,00

Udbetalt i tjenestemandspension Danmark pr. md.: Kr. 16.217,00

Udbetalt alderspension i Grønland: Kr. 12.555,75

(*Efter nedtrapning: Kr. 1.029)

Udbetalt folkepension i Danmark: (Højst) Kr. 14.439,00

Overlærer i kommunen 70 år:

- Skalatrin 34
- Pensionsalder 37 år

Udbetalt tjenestemandspension i Grønland pr. md.: (okt. 2019) Kr. 15.286,00

Udbetalt i tjenestemandspension Danmark pr. md.: Kr. 16.217,00

Udbetalt alderspension i Grønland: Kr. 12.555,75

(*Efter nedtrapning: Kr. 1.029)

Udbetalt folkepension i Danmark: (Højst) Kr. 14.439,00

I alt udbetalt i Grønland: Kr. 27.841,75

I alt udbetalt i Danmark: Kr. 30.656,00

*183.432 – 156.000 = 27.432

45% af 27.432 = 12344,40/12 = 1.029

Færøerne

*IMAK har ikke kigget på vilkårene for tjenestemænd i Færøerne nærmere, men har fået følgende oplysninger:

En tjenstemands ansat lærer, som har optjent fuld pension, får pr. 1. oktober 2022 kr. 22.094,44, om måneden i tjenestemandspension, som er 60% af hans slutløn.

Herudover får han 3.348 kr. skattefrit i folkepension samt 6.070 kr. i AME som er skattepligtigt (svarer til det danske ATP).

Leveomkostninger:

Udover den åbenbare forskel på udbetaling af pensioner og mindre skatteprocent er det interessant at, få viden om der er forskelle på leveomkostninger i henholdsvis Grønland og Danmark.

En måde der kunne vise de officielle prisforskelle kunne være at analysere på pristalsreguleringerne, forbrugerindekset samt indeksreguleringen i Danmark og Grønland.

Pristalsregulering er en regulering af nominelle lønninger, offentlige overførsler eller evt. andre beløb, så de holder trit med prisstigningerne (inflationen). Historisk har pristalsregulering i Danmark især haft betydning i forbindelse med dyrtidsreguleringen.

Indeksregulering er en løbende regulering af værdien af visse fordringer (fx indeksobligationer), aftalte lønsatser mv. i henhold til et officielt prisindeks.

Det har dog ikke været muligt at hente data for ovennævnte om forholdene i Grønland, hvorfor det ikke har været muligt at lave en direkte sammenligning og derved se forskellene mellem Danmark og Grønland.

Der er derfor lavet en opgørelse over daglige leveomkostninger. Opgørelsen har til hensigt at vise forskellen på udgifter på dagligvarer, husleje, el, vand, varme, internet, mobilabonnementer, mv.

Dagligdag varer:

For at kunne påvise forskellen på prisen af dagligvarer, er der lavet en opgørelse som har taget udgangspunkt i de dagligdagsvarer man kan forvente at et par i pensionsalderen bruger om ugen. Efter at have oplistet en række dagligdagsvarer er priserne sammenlignet mellem indkøb i Kvickly i Skive – Jylland og Brugsen i Nuuk.

De udvalgte varer er så vidt muligt udvalgt således at, det er de samme varer i Kvickly-Skive og Brugsen-Nuuk som danner grundlag for sammenligningen af priser.

Priserne er normalpriser således at der er set bort fra tilbudspriserne.

Der er ofte en bred vifte af tilbudsvare i henholdsvis Skive og Nuuk, men tilbuddene gælder som oftest på forskellige typer varer. Derfor er der taget udgangspunkt i normalpriser.

Det skal i den forbindelse nævnes at interview med en række pensionerede tjenestemænd som er flyttet til Danmark, samstemmigt udtaler at der altid er gode tilbud at finde og at udvalget er stort, især hvis man søger i de mange forskellige mulige indkøbssteder i deres omegn.

Konklusionen på sammenligningen af dagligdagsvarer er der er mange forskelle på priserne de to udvalgte steder. Det er gennemgående billigere at handle i Danmark end i Grønland, trods der også er varer som er billigere i Grønland.

Det skal nævnes at de sammenlignede priser har taget udgangspunkt i priser i Nuuk. Det er dog almindeligt kendt at priserne for dagligdagsvarer kan være betydeligt dyrere når man kommer ud andre steder på kysten, ikke mindst i bygderne og yderdistrikterne.

Forskellen der opgjort til at et par pensionister som bor i Skive - Danmark og et par som bor i Nuuk – Grønland, viser at det der billigere at købe ind i Danmark.

Dagligdagsvarer købt i henholdsvis Brugsen Nuuk og Kvickly Skive har følgende samlet prisforskel:

1 uges forbrug i Nuuk:	Kr. 2.024,00
1 uges forbrug i Skive:	Kr. 1.538,00
Forskel for 2 personer:	Kr. 486,00

Husleje:

Husleje i almene boliger i Danmark:

Median husleje fordelt på boligstørrelse:

Under 50m ²	3.200
51-60 m ²	4.300
61-70 m ²	4.900
71-85 m ²	5.700
Over 84 m ²	6.900

Boligstørrelsen på en trerumslejlighed er typisk i kategorien 71-85 m², hvilken der er taget udgangspunkt i ved sammenligningen af huslejer i henholdsvis Danmark og Grønland.

Den gennemsnitlige husleje pr. m² fordelt på kommunerne i Danmark ligger i niveauet på kr. 729 - 1.180.

F.eks. er den gennemsnitlige årlige udgift til husleje i Skive på 832 kr./m² = kr. 69.056 pr. år / 5.755 pr. måned.

I Nuuk ligger prisen for samme størrelse lejlighed på 1.100 kr./m² = kr. 91.300 pr. år / 7.608 pr. måned.

Forskel på husleje i Skive og Nuuk: kr. 1.853,00 pr. måned

23

Elforbrug lidt under gennemsnit	1.881	2.739
Gennemsnitligt elforbrug	2.100	3.046
Elforbrug lidt over gennemsnit	2.683	3.864

Udgifter til el for 2 personer pr. måned: (Gennemsnitlig elforbrug)

Grønland: 1,75 kr. / kWh	Kr. 306,00 pr. måned
Danmark: 2.52 kr. / kWh	Kr. 441,00 pr. måned
Forskel for 2:	Kr. 135,00 pr. måned

Sammenligning af leveomkostninger pr. måned i henholdsvis Grønland og Danmark

Sammenligning af leveomkostninger i henholdsvis Nuuk – Grønland og Skive – Danmark.

Der er taget udgangspunkt i leveomkostninger omkring husleje, el, dagligvarer, telekommunikation.

Der tages udgangspunkt i leje lejlighed, hvor størrelse, kvalitet og lokalitet så vidt muligt kan sammenlignes.

Elpriserne i Danmark er variable og svinger meget. Der er variable priser som ændrer sig dagligt og hen over døgnet. Forbrugere kan regulere deres brug således at de kan bruge el når satserne lavest, f.eks. ved tøjvask og lign.

Internetpriserne er sammenlignet ved de mest benyttede satser i Grønland og Danmark. Det skal pointeres at internethastighederne i Danmark er betydelige højere end i Grønland.

Undersøgelse af prisforskelle af dagligvarer i henholdsvis Nuuk - Grønland og Skive - Danmark. Varerne skal afspejle dagligdagsvarer til brug for to personer i en uge.

Priserne er hentet i Brugsen Nuuk samt Kvickly i Skive.

Varerne er så vidt muligt valgt i samme kvalitet, antal og mængde.

Priserne er alle i normalpriser.

Der er ikke taget bestik af forskelle på varme- og vandudgifter da der ikke er nævneværdige forskelle på disse. Varmekilderene i Danmark varierer mellem olie, gas, el og en række andre kilder. En direkte sammenligning er derfor vanskelig.

Der er ej heller lavet sammenligninger på transport. Det kunne være udgifter til offentlig transport eller egen bil. Forholdene mellem Grønland og Danmark er så forskellige at en økonomisk sidestilling er vanskelig. (Mange pensionister har bil i Danmark mens mange i Grønland har båd).

Der er betaling på visse former for medicin i Danmark hvor disse er gratis i Grønland. Dette er ikke belyst yderligere, da en sammenligning ikke lader sig gøre.

Aktivitet:	Antal:	Pris i Nuuk	Pris i Skive	Forskel (md.)
Husleje	1	7.608	5.755	1.853
El	1	306	441	67,5
Mobil abonn.	1	499	79	420
Internet	1	899	300	599
Dagligvarer	Forbrug 1 uge	2.024	1.538	243

I alt: Kr. 3.047,50

Interviews af aktuelle tjenestemænd som er flyttet til Danmark ved pensionering.

Som en del IMAK's analysere af vilkårene for tjenestemænd som er pensionerede, er en række personer som er flyttet til Danmark blevet hørt for at høre om deres overvejelser. Det er jo almindeligt kendt at mange tjenestemænd flytter til Danmark når de bliver pensioneret.

Det er derfor vigtigt også at høre de fraflyttede pensionister om deres forhold og deres oplevelser og begrundelser for at flytte til Danmark.

Der kan naturligvis være mange årsager til en flytning til Danmark så der er interessant at undersøge nogle af disse årsager.

Interviewet foretages anonymt. Det vil kun være interviewerens som kender til de enkelte personer.

Interviewene er foretaget via de elektroniske medier.

Interviewene er foretaget på grønlandsk. Derfor er der her kun opstillet en sammenfatning af svarene.

Spørgsmål stillet:

- a. Flyttede du/I til Danmark ved pensionering?
- b. Har du lagt mærke til om de udbetalte pensioner er højere i Danmark end i Grønland?
- c. Hvis du er fyldt 67, får du udbetalt folkepension? Har det indflydelse på tjenestemandspensionen?
- d. Bor du til leje i en offentlig bolig? hvordan er udgifterne i forhold til Grønland? Husleje, varme, el, vand?
- e. Er udgifterne til de daglige fornødenheder billigere i Danmark?
- f. Er der flere muligheder for aktiviteter i Danmark?
- g. Vurderer du at sundhedsforholdene er bedre i Danmark i forhold til Grønland?

- h. Har du været nødsaget til at efterlade de nærmeste i Grønland?
- i. Mener du at klimaet er bedre for dig i Danmark?
- j. Benytter du dig mere af at kunne rejse, grundet det at du bor i Danmark?
- k. Hvilke begrundelser mener du er de vigtigste for at du er flyttet til Danmark?
- l. Hvilke fordele er der ved at flytte til Danmark?
- m. Hvilke ulemper er der ved at flytte til Danmark?

Sammenfatning af svar på:

Spørgsmål a: (flytning til DK)

Svarene var for næsten alles vedkommende ja og at det var planlagt i forvejen.

Spørgsmål b: (Pensionsstørrelse)

Alle svarede at de har er opmærksomme på den betydelige forskel der er på udbetalinger af tjenestemandspensioner. Flere nævner at forskellen ligger på 80.000 kroner mere udbetalt i Danmark i pension om året. En anden nævnte 7.000 kr. mere om måneden. Under 67 år får udbetalt et tillæg.

Spørgsmål c: (Folkepension)

En svarer at da vedkommende nåede folkepensionsalderen blev der udbetalt kr. 8.000 oveni tjenestemandspensionen. En anden svarede at vedkommende får folkepension på kr. 9.000 udover tjenestemandspensionen.

Spørgsmål d: (Bolig)

Her svarer hovedparten at udgifterne ligger på omkring det samme i Grønland og Danmark. Der er flere forskellige boformer. Eget hus, egen lejlighed, leje af hus, leje af lejlighed, andelsboliger mv. Nogle oplever at det billigere i Danmark men nogle som har været ansat på åremålsvilkår i bygder og kun betalt boligbidrag, er det flere omkostninger ved at bo i Danmark.

Spørgsmål e: (Daglige fornødenheder)

De fleste svarer at det er billigere i Danmark ved de daglige fornødenheder. Specielt når man går efter de mange tilbud. Mad er generet billigere i Danmark. De sunde madvarer er billigere. En svarede at de i Grønland ikke kunne få økonomien omkring de daglige fornødenheder til at række. Det gør sig ikke gældende i Danmark.

Der er aldrig mangel på vare i Danmark.

Spørgsmål f: (Aktivitetsmuligheder)

Samtlige svarede at der er rigtigt gode tilbud på fritidsaktiviteter i Danmark. Mange eksempler blev oplyst, så som; syning, strikning, sport, korsang, markeder, fælles gåture, foreningsliv, svømmehal, kurser, dans, aktiviteter i fælleshuset, samspisning, IT-lære, foredrag. Nogle aktiviteter koster lidt andre er gratis.

Spørgsmål g: (Sundhedsforhold)

Her er svarene utvetydige. Alle mener at sundhedsforholdene er betydeligt bedre i Danmark end i Grønland.

Alle har oplevet en klar forbedring som har givet sig til udtryk ved:

Bliver opsøgt af sundhedsmyndighederne for undersøgelser og helbredsundersøgelser. Screening for brystkræft og tarmkræft.

Ingen ventetid. Egen læge, som kan skiftes hvis man ikke er tilfreds. Henvisning til speciallæger.

Almindelig kendt at mange flytter til Danmark grundet helbredsforhold.

Man føler sig mere sikker. Korte ventetider på bestilling hos læge. Højst 14 dage.

Spørgsmål h: (Efterlade nærmeste i Grønland)

Det generelle svar er at alle har måttet efterlade nær familie, venner, tidligere kollegaer, mv. Der kan gå op til fem år mellem møde med den helt nærmeste familie som børn og børnebørn. Andre har nær familie i Danmark.

Spørgsmål i: (Klima)

De fleste svarer at de har det godt med klimaet i Danmark. Det er en fordel at der ikke er så koldt. Enkelte mener at der er for fugtigt og deraf koldt om vinteren. Det kan dog afhjælpes med god beklædning.

Det generelle svar er at klimaet er godt for helbredet. Bedre for gigten og slidgigten og at det nemmere at tage til varmere lande. Det er også godt at der ikke er så glat, specielt når man lider af gigt.

Spørgsmål j: (Rejser til udlandet)

Alle vurderer at der er bedre muligheder for at rejse til udlandet fra Danmark. Ved at lægge til side er der også mulighed for at tage til Grønland, for nogle et par gange årligt. Flere nyder godt af at kunne rejse til andre lande til billigere penge.

Der er mange gode tilbudsrejser fra Danmark.

Spørgsmål k: (Begrundelser for at flytte til Danmark)

Opsigelse af tjenestebolig ved tjenesteophør.

Udbetalingens størrelse af pensioner. Lavere skat; 37 % er meget mærkbart

Sundhedsvæsenet

Klimaet

Mange forskellige muligheder i Danmark

At have større økonomisk råderum

Lavere leveomkostninger

Spørgsmål l: (Fordel ved at flytte til Danmark)

Varer er billigere i Danmark

Højt serviceniveau

Opfølgning på tiltag

Gode muligheder for selv at kunne sørge for gode levevilkår. Økonomiske fordele. Kan spare op. Det økonomiske råderum er betydeligt bedre.

Spørgsmål m: (Ulemper ved at flytte til Danmark)

Naturligvis det at flytte fra sine kære.

Mangel på grønlandsk mad.

Kan ikke lige møde med nær familie, venner og bekendte.

Håber at jeg med dette kan være med til at sætte fokus på pensionisters ”flugt” til Danmark, det vil jo være bedst for alle hvis de blev i vores land. Savner andre ældre borgere i vores land.

Opsummering

Som det er nævnt i starten af denne beskrivelse, kan der være mange årsager til at tjenestemænd flytter til Danmark når de pensioneres.

I denne analyse har det ikke været muligt at få et overblik over hvor mange hjemmehørende tjenestemænd der er flyttet til Danmark efter at de er blevet pensioneret.

Det er dog almindeligt kendt at en meget stor del af de pensionerede tjenestemænd flytter til Danmark.

Denne analyse viser et billede på de grundlæggende forskelle der er på vilkårene for pensionerede tjenestemænd i henholdsvis Grønland og Danmark.

Forskelle som viser sig at have stor indflydelse på folks ønske om at flytte til Danmark.

Herunder opsummeres de forhold som anses for at bidrage til den store udflytning fra Grønland til Danmark.

- Højere grundløn
- Indplacering på højre skalatrin
- Forhøjelse af skalatrin i dk
- Reguleringer af pensioner i dk hvert halve år eller hvert år
- Ingen reguleringer i Grønland i årevis
- Under pensionsalder Tillæg i dk mellem 60 og 67 år
- Højere folkepension i forhold til alderspension
- Lavere skat i DK
- Lavere leveomkostninger

Opsummering:

Ovenstående opstillinger om forskellene på indkomster og udgifter tjenestemandspensionerede i henholdsvis Grønland og Danmark ser således ud som skitseret nedenstående.

Det skal bemærkes at det naturligvis ikke er muligt at lave en fuldstændig sammenligning da der er mange faktorer som ikke kan gøres op. Nedenstående tal er dog taget ud fra de tal og opstillinger som er tilgængelige.

Opstillingen viser en markant forskel, både på de indkomster og de udgifter der er for tjenestemænd som er pensionerede alt efter hvor de bor inden for rigsfællesskabet.

Opstillingen menes også at være en væsentlig årsag til den meget store fraflytning fra Grønland til Danmark når tjenestemænd bliver pensionerede.

Tallene i sig selv viser at de pensionerede tjenestemænd får betydeligt større økonomisk råderum, hvilket også bekræftes af de implicerede pensionister, ved deres besvarelser på interviewet.

Økonomiske forskelle: (tjenestemandspension under 67 år)

Forskel på alderspension i Grønland og folkepension i Danmark: kr. 1.883,00

Tjenestemandspension, forskel på skat og fradrag: 42% i Grønland, 37% i Danmark: kr. 5.355,00

Forskel på daglige leveomkostninger pr. md. kr. 3.047,50

Opgørelsen på forskellene af de økonomiske forhold kan således sammenfattes til at være: (Pr. md.) Kr. 10.285,00

Økonomiske forskelle: (tjenestemandspension over 67 år)

Forskel på alderspension i Grønland og folkepension i Danmark: kr. 1.883,00

Tjenestemandspension, forskel på skat og fradrag: 42% i Grønland, 37% i Danmark: kr. 3.255,00

Forskel på daglige leveomkostninger pr. md. kr. 3.047,50

Opgørelsen på forskellene af de økonomiske forhold kan således sammenfattes til at være: (Pr. md.) Kr. 8.186,00

Udover de økonomiske fordele ved at flytte til Danmark har følgende aspekter været grundlag for ønsket om flytning:

- Bedre muligheder for at få tildelt en bolig
- Bedre sundhedsforhold i Danmark
- Større udvalg af aktivitetsmuligheder for pensionister
- Klimaforhold
- Bedre adgang til og billigere muligheder for rejser til andre land

OVERENSKOMSTANSATTE - Lærernes Pension

IMAK vil gerne have svar fra Lærernes Pension på følgende spørgsmål:

1. Hvordan er pensionsopsparing gennem Lærernes Pension – hvilke andre muligheder giver Lærernes Pension?
2. Hvor stort et beløb ”får” Lærernes Pension fra ansatte i Grønland årligt?
3. Investerer Lærernes Pension i Grønland? (fx i byggeri eller andet).
4. Hvilke muligheder er der for, at efterladte ægtefæller og evt. børn fortsat kan få ydelser efter medlemmets død, og er der i den forbindelse forskel på gifte og samlevende par? Hvilke muligheder tilbyder Lærernes Pension i forhold til dette spørgsmål?

1. Hvordan er pensionsopsparing gennem Lærernes Pension – hvilke andre muligheder giver Lærernes Pension?

Pensionsordningen i Lærernes Pension består af tre hovedområder.

- Opsparing til livsvarig alderspension
 - Livsvarig alderspension
- Forsikringsdækninger ved sygdom
 - Invalidespension
 - Børnepension
 - Sum ved ressourceforløb
- Forsikringsdækninger ved dødsfald
 - Livsvarig ægtefælle-/samleverpension
 - Børnepension
 - Dobbelt børnepension, hvis barnet bliver forældreløst

Udbetalingerne fra de 3 hovedområder kan være både skattepligtige eller skattefrie, da indbetalinger før 1. januar 2017 til de 3 hovedområder er skattepligtige ved udbetaling, hvorimod indbetalinger efter 1. januar 2017 er skattefrie ved udbetaling.

Medlemmet kan via arbejdsgiver indbetale mere til sin pension i Lærernes Pension. Medlemmet beder blot lønkontoret på arbejdspladsen om at indbetale en større procentdel til pension mod tilsvarende lønnedgang.

2. Hvor stort et beløb ”får” Lærernes Pension fra ansatte i Grønland årligt?

I 2023 er der i gennemsnit indbetalt ca. 2.860.000 kr. pr. måned fra grønlandske arbejdsgivere fordelt på ca. 1.070 medlemmer. Spændet i indbetalingerne til medlemmerne går fra 117 kr. pr. måned til 6.472 kr. pr. måned.

3. Investerer Lærernes Pension i Grønland? (fx i byggeri eller andet).

Nej

4. Hvilke muligheder er der for at efterladte ægtefæller og evt. børn fortsat kan få ydelser efter medlemmets død, og er der i den forbindelse forskel på gifte og samlevende par? Hvilke muligheder tilbyder Lærernes Pension i forhold til dette spørgsmål?

Ved dødsfald er der følgende dækninger:

- Livsvarig ægtefælle-/samleverpension
- Børnepension
- Dobbelt børnepension, hvis barnet bliver forældreløst

Beløbsmæssigt er der ikke forskel på ægtefælleudbetalingen og samleverudbetalingen, men der er følgende krav til en samlever, før samleveren er berettiget til samleverpension:

Enten:

Fælles bopæl med samlever **og** har børn, har haft børn eller venter børn sammen på dødsfaldstidspunktet.

Eller, hvis der ikke er fælles børn i forholdet:

En samlever man kan gifte sig med **og** har fælles bopæl de seneste 2 år forud for dødsfaldet **og** har oprettet udvidet samlevertestamente til fordel for hinanden.

Derudover har lærerne i Forende Gruppeliv en gruppelivsordning, der dækker ved dødsfald og kritisk sygdom.

Yderligere oplysninger:

Børnepension

Ved et medlems død har medlemmets børn ret til børnepension indtil deres fyldte 21. år. Samme ret til børnepension har stedbørn (ægtefælles børn), der bliver forsørget af medlemmet på dødsfaldstidspunktet. Børnepensionen udgør 25% af medlemmets alderspension og vil blive udbetalt, indtil barnet fylder 21 år. Hvis barnet bliver forældreløst, kan der udbetales dobbelt børnepension. Endvidere kan der udbetales dobbelt børnepension, hvis medlemmet ved dødsfaldet alene havde forældremyndigheden over barnet, og forældremyndigheden efter medlemmets død ikke tillægges moderen respektive faderen. Børnepensionen udbetales månedligt og beskattes som almindelig personlig indkomst.

Der er også ret til børnepension på samme vilkår, hvis medlemmet bliver tilkendt invalidepension. Ved medlemmets invaliditet kan der selvfølgelig ikke udbetales dobbelt børnepension.

SKAT

Skattereglerne er ikke helt enkle. Indbetalingerne fra en grønlandsk arbejdsgiver til Lærernes Pension skal efter lovgivningen håndteres på 2 måder.

1 – Indbetalinger efter 1. januar 2017

Indbetalinger efter 1. januar 2017 er allerede blevet beskattet af medlemmet inden indbetalingen til os, så den udbetaling, som er opstået på grund af indbetalinger efter 1. januar 2017 er skattefri.

2 – Indbetalinger før 1. januar 2017

Før 1. januar 2017 var indbetalingen til os ikke beskattet af medlemmet, så den udbetaling, som er opstået på grund af indbetalinger før 1. januar 2017 er skattepligtig.

Den skattepligtige del kan yderligere kompliceres af, hvis medlemmet i en periode har været i Danmark og har fået indbetalinger til Lærernes Pension fra en dansk arbejdsgiver. Det ser vi en gang i mellem, men ikke så ofte.

Skemamæssigt har vi følgende situationer i vores medlemsbestand for medlemmer, som er bosiddende i Grønland:

Eksempel	Opsparing 1 - Indbetaling fra grønlandsk arbejdsgiver efter 1. januar 2017	Opsparing 2 - Indbetaling fra grønlandsk arbejdsgiver før 1. januar 2017	Opsparing 3 - Indbetaling fra dansk arbejdsgiver	Beskatning
Medlem 1	X			Skattefri udbetaling
Medlem 2		X		Medlem skal søge skattefritagelse i Danmark
Medlem 3	X	X		Skattefri udbetaling for opsparing 1 og medlem skal søge fuld skattefritagelse i Danmark for opsparing 2
Medlem 4	X		X	Skattefri udbetaling for opsparing 1 og medlem skal søge delvis skattefritagelse i Danmark for opsparing 3
Medlem 5	X	X	X	Skattefri udbetaling for opsparing 1, medlem skal søge fuld skattefritagelse i Danmark for opsparing 2 og medlem skal søge delvis skattefritagelse i Danmark for opsparing 3
Medlem 6		X	X	Medlem skal søge fuld skattefritagelse i Danmark for opsparing 2 og medlem skal søge delvis skattefritagelse i Danmark for opsparing 3

Hvordan afklares skatteforholdene i Danmark?

Udbetalingsmodtageren herefter UM (medlem, ægtefælle / samlever / børn) skal kontakte Skattestyrelsen i Danmark i god tid med hensyn til afklaring af skatteforholdene. Gerne 3 – 4 måneder før udbetalingen skal ske. Blanket 07.061 i Skattestyrelsen skal udfyldes af UM – den findes på Skattestyrelsens hjemmeside. Alternativt kan UM søge hjælp hos Skattestyrelsen i Grønlands Repræsentation i København.

UM giver Skattestyrelsen tilladelse til at indhente oplysninger fra Lærernes Pension og på baggrund af vores oplysninger, kan Skattestyrelsen udstede en fuld eller delvis skattefritagelse. Ved fuld skattefritagelse forstås, at al skat skal afregnes til Grønland. Ved delvis skattefritagelse skal en del skat afregnes til Grønland og en anden del til Danmark. For den del der skal afregnes til Grønland, skal UM sende os skattekort, hvis medlemmet ønsker at benytte hovedkort eller frikort. Hvis bikort skal benyttes, skal UM ikke foretage sig noget.

55% skat

Det hænder at UM ikke får afklaret skatteforholdene i Danmark jf. ovenfor, og vi efter flere rykkere til UM føler, at vi ikke længere kan afvente en afklaring af skatteforholdene. I de situationer tilbageholder Lærernes Pension i henhold til kildeskatteloven 55% i skat af den del af udbetalingen, som stammer fra opsparing 2 og opsparing 3.